

UR PRESS- DEBATTEN

Socialpolitiken i framtiden

Under denna rubrik skriver *Ny Tid*:

För några dagar sedan hölls en konferens i Stockholm med ombud i Svenska socialvårdsförbundet.

Där diskuterades bland annat socialpolitiken nu och i framtiden. Borgarrådet för socialroteln i Stockholm, Hjalmar Mehr, inledde med att "lyfta på en flik av slöjan" inför framtiden. Något orakelspråk blev det inte och var heller inte ämnat.

Han konstaterade att de stora socialpolitiska reformerna slutar, eller kan antagas sluta, sin epok i och med att den allmänna tjänstepensioneringen genomföres. De stora reformerna, folkpensionering, sjukförsäkring, arbetslöshetsförsäkring har haft två syften, att avskaffa den rena fattigdomen och att skapa trygghet för sjukdom, arbetslöshet och ålderdom, samt att — och här kommer rättfärdigheten in — åstadkomma inkomstutjämning. Klyftan mellan de välbesuttna och de icke besuttna skulle fyllas igen. När tjänstepensioneringen genomförs är den, enligt nu rådande betraktelsesätt, slutstenen i det stora reformarbetet. Hur nya generationer kommer att betrakta den samhällstyp som är grundad på socialpolitik kan ingen veta något om. Håller de profetior som säger att vår levnadsstandard kommer att fördubblas inom 20 à 25 år innebär ju det att medelinkomsten med bibehållet penningvärde för varje arbetande svensk medborgare blir cirka 25.000 kronor om året. Med en sådan årsinkomst lär det bli svårt att i folks medvetande få förankring för den socialpolitik vars mål var att avskaffa fattigdomen. —

Menar man däremot att fattigdomen är detsamma som nöd, svält, dålig bostad, dåliga kläder, då är den på god väg att helt försvinna.

Därmed har också socialpolitiken i stort sett fyllt sin uppgift. Trygghet finns vid sjukdom och arbetslöshet, ålderstryggheten är garanterad. Vad mer?

Ännu finns enligt tidningen några eftersatta områden att rusta upp t. ex. mentalsjukvården och omhändertagandet av de psykiskt debila. Det är riktigt. Den allmänna neurotiseringen berörs också, men det problemet låter sig ej lösas genom konventionella socialvårdsarrangemang.

I samma fråga yttrar sig även *Dagens Nyheter*, som är mycket defaitistisk ifråga om människornas förmåga att stå på egna ben och att klara sig utan fortsatt samhällshjälp.

Om partierna — genom eftergifter från alla parter sida — när enighet i pensionsfrågan, fullbordas sista delen av fyrti- och femtitalens stora sociala reformverk. De stora "generella" områdena är avklarade, folkpensioneringen, barnbidragen, sjukförsäkringen, tjänstepensioneringen.

Naturligtvis kommer också på dessa områden förbättringar att behövas och administrativa omläggningar att i viss utsträckning visa sig ofrånkomliga. Men i det väsentliga är arbetet färdigt. Den fortsatta reformverksamheten måste inriktas på de mer speciella områdena, på vad man kan kalla "selektiva" reformer. Det gäller sjukvårdens och sinnessjukvårdens upprustning, åldringsvården, alkoholistfrågan, de ensamma mödrarna, ungdomsbrottsligheten, den fortsatta demokratiseringen av utbildningsmöjligheterna och en rad andra sådana "speciella" områden. Att såsom stundom sker tala om att tiden skulle vara inne för en "socialpolitisk paus" är inte riktigt. Tvärtom föreligger på de nämnda områdena synnerligen trängande behov. Vad som bör krävas är inte en paus i reformarbetet, utan en ny socialpolitisk offensiv — en målmedveten inriktning på dessa hittills i hög grad eftersatta områden.

Att den generella socialpolitiken behövs, att det skall mot denna politik som på sistone alltmer låtit sig höra — "människorna bör själva bestämma över sin inkomst" och liknande klyschor — är obefogat, innebär emellertid som sagt inte att den skulle vara tillräcklig. En komplettering med särskilda insatser på speciella områden, för mer individuella behov, är nödvändig. De gamla har sin inkomst, härför svarar den för alla gällande folkpensionen — men får de den vård, den hjälp med rent praktiska bekymmer som de kan behöva? Barnen har sina barnbidrag — men finns det tillräckligt med stipendier för att ge varje barn den utbildning han eller hon är lämpad för? Den sjuke har sin sjukpenning — men får han den nödvändiga sjukhusvården, den hemhjälp han behöver, det våningsbyte hans sjukdom kräver? Den brottslige straffas — men får han under strafftiden den utbildning, den personliga vård som skulle möjliggöra hans återanpassning i samhället? Det är — sedan genom de generella reformerna grundtryggheten för alla grupper i samhället garanterats — sådana problem som socialpolitiken måste ta itu med.

Prognos önskas

Aftonbladet efterlyser en bedömning av det framtida behovet av akademisk arbetskraft.

Nye ecklesiastikministern Ragnar Edenman (akademiker, f.d. universitetsutredare och statssekreterare under sin föregångare) och professor Harald Cramér (statistiker och administratör) var vid studentdiskussionen på Stockholms högskola ense om en sak: prognoser är vanskliga.

Att förutsäga behovet av akademisk arbetskraft är särskilt svårt, därför att det framtida behovet i så hög grad beror på vad samhället och medborgarna önskar.

Vill vi ge alla ungdomar en chans till fullgod utbildning på olika områden och stadier, så ökar

vi behovet av lärare av skilda slag. Vill vi förbättra sjukvården, så kräver vi därmed fler läkare. En snabbare rättskipning kräver fler jurister. En individualiserad och förbättrad socialvård förutsätter fler psykologer och socionomer. Den av alla önskade snabbast möjliga stegringen av produktionen kommer inte till stånd utan fler tekniker av alla slag.

Kan vi rå med en förstärkning av universitet och högskolor? Vi tror att det är riktigast att fråga om vi har råd att avstå från den för framtiden mest lönande investeringen, den i människor som är villiga att underkasta sig åratals av studier och träning för sina kommande livsuppgifter i samhällets och näringslivets tjänst.

Just därför att framtiden är svår att förutse och därför att vi förmodligen inte med bästa vilja kan obegränsat öka produktionen av akademiker, är det viktigt att statistiker, samhällsvetare och arbetsmarknadsexperten slår sig samman och försöker räkna fram de kommande behoven, sådana de kommer att gestalta sig.

Sprit och statistik

I samband med den under hösten registrerade minskningen av spritförbrukningen gör *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning* följande reflektioner:

Med någon säkerhet kan man heller inte peka på orsakerna till den förbättring som inträtt. Det troligaste är dock att propagandan och de skärpta försäljningsbestämmelserna verkligen haft en påtaglig effekt, och att dessutom en viss omläggning av konsumtionsvanorna till öl och vin ägt rum. Däremot är det mindre sannolikt att spritskatteshöjningen förra året haft någon nämnvärd betydelse. All tidigare erfarenhet tyder på att sådana förhållandevis små prisjusteringar endast har en kortvarig effekt på konsumtionen.

Även om statistiken nu visar på en viss förbättring kvarstår alltså alkoholfrågan i hela dess vidd. Några glädjefanfarer finns det således ingen anledning till. I kampen mot folksjukdomen alkoholism skyntar ine ens segern. Det är därför en av samhällets viktigaste sociala uppgifter att förstärka och utbygga såväl alkoholistvården som den förebyggande verksamheten. I detta sammanhang skall vi endast antyda två reformer som förtjänar att diskuteras.

Spriten är nu alltför lättåtkomlig. Ett förslag som tidigare framförts, men som Systembolaget av någon anledning inte vill pröva, är att kraftigt reducera den tid som utminuteringsställena håller öppet. Det förefaller sannolikt att detta skulle påverka försäljningen i önskvärd riktning. Det måste för många vara en konsumtionsspärr om inköpen inte kan ske när som helst utan endast under en ganska begränsad tid.

Samhällets reaktioner mot alkoholpåverkan är en annan viktig punkt där det finns skäl att tänka om. Bötesstraff mot fylleri utdöms nu schablon-

mässigt, och varje dag finkas ett stort antal personer för att de offentligt uppträtt berusade. Det kan ifrågasättas om denna behandling verkligen är ändamålsenlig.

Det finns ett förslag att en ny form av läkar-kliniker bör inrättas dit berusade personer skulle föras i stället för att låsas in på polisstationerna. Starka skäl talar för en sådan förändring. Ur medicinsk synpunkt skulle det självfallet vara värdefullt om spritmissbrukaren omedelbart kom i kontakt med en läkare. De nykterhetsvårdande organen skulle dessutom på annat sätt dra fördel av sådana kliniker. Det skulle ge en möjlighet för dem att i direkt anslutning till fylleriförseelsen ta personlig kontakt med var och en som blivit omhändertagen för att han uppträtt berusad. Den nuvarande metoden att tillfälligt förvara fyllerister i poliscell varken minskar antalet spritmissbrukare eller hjälper någon sådan. Inte heller torde bötesstraffet för fylleri ha någon återhållande effekt, varken på den dömdes egen alkoholkonsumtion eller på någon annans.

Alkohol och arbete

Under denna rubrik kommenterar *Arbetet* i Malmö doktor Gunnar Lindgrens artikel om de problem spritvanorna skapat på arbetsplatserna.

Arbetarrörelsen har länge haft blicken öppen för detta problem. Om en del av de anställda på en arbetsplats sänker sin prestationsförmåga genom alkoholmissbruk går detta inte bara ut över företaget. Det går på olika sätt också ut över den skotsamma delen av arbetsstyrkan.

Sedan 1939 finns ett organiserat samarbete mellan nykterhetsrörelsen och fackföreningsrörelsen. Det ledes av en kommitté bildad av LO och Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling. Denna kommitté, som har en egen ombudsman, har under en lång följd av år utfört ett energiskt arbete som helt naturligt har effektiverats nu inför den kampanj som LO och Svenska arbetsgivarföreningen nyligen startat. Den kampanjen som är förtjänt av att leda till ett gott resultat syftar till bildande av samarbetsgrupper på arbetsplatserna, öppna ej enbart för absolutister utan för alla intresserade. Förutsättningarna för en fortsatt standardökning i vårt land är att vi kan bibehålla och öka vår produktion och då har vi alla ett gemensamt intresse av att hålla tillbaka produktionssänkande faktorer av alla slag.

Även *Morgon-Bladet* berör denna sak:

Så självmedvetna och ambitiösa som våra organiserade arbetare i regel är, bör det kännas rätt genant för de flesta att spritförtäring och onykterhet ska förekomma på arbetsplatserna och ställa till så mycket förtret. Och inte bara genant utan även farofyllt och förlustbringande.